

In de verhalenserie 'De tol van de roem' komen mensen aan het woord die in hun vakgebied succesvol zijn. Ze vertellen niet alleen over de mooie kanten, maar ook over de prijs die ze voor hun succes moeten betalen. Vandaag aflevering 5: Ben van der Valk

Als een Valk belt, is het altijd duurder

Ben van der Valk is horecaondernemer. Telg uit de bekende Toekan-familie, manager van hotel Akersloot met het grootste restaurant van het concern. Getrouwd met Marion, vader van zes zonen en een dochter. Zelf is hij er een uit een gezin van tien. „De steun die wij aan elkaar hebben, gun ik mijn eigen kinderen ook.” Vandaar zeven. Van hem mogen ze best 'in de zaak'. „Iedere dag werken is een mooi doel in het leven.”

Zijn telefoon gaat. Hij heeft geld geboden op een auto. De aanbieder wil verder praten. Maar er is wat verwarring, aan de andere kant van de lijn. Wie heeft er eigenlijk geboden? En Ben? De achternaam bleef voor de verkoper wat onduidelijk. „Doe ik altijd”, erkent hij later. „Als ik zeg dat ik Van der Valk heet, wordt een huis of een auto altijd duurder. Dan denken ze dat het grote geld komt binnenvaren en vragen ze stevast meer.” Soms kun je beter géén Van der Valk heten, legt hij uit. „Hotels en etentjes reserveren we stevast onder de meisjesnaam van mijn vrouw. Want je krijgt altijd vragen, als je zegt dat de familie Van der Valk komt.” We zitten in het restaurant langs de snelweg bij Akersloot. Een tafel in een hoek, waar hij tijdens het gesprek de gang van zaken in de gaten houdt. Praten? Best. „Als het maar geen klagverhaal wordt, want we hebben niks te klagen.” Ben is een zoon van Arie van der Valk. Samen met zijn broer Gerrit was Arie de gangmaker achter de groei van het bekende horecaconcern. Zoon Ben groeide - net als zijn

negen broers en zussen - op bij het restaurant van zijn vader en moeder in Voorschoten. Hij kreeg zijn opleiding door vanaf de schoolbanken mee te draaien in het bedrijf van zijn ouders en in andere vestigingen van de familie. In 1982 kochten zijn vader en 'ome Gerrit' een stuk weiland bij Akersloot om er een hotel te beginnen. De horecawereld bekeek het met argusogen. Een hotel midden in het niks, dat kon niks worden. Ben was 23. Vader en oom vonden dat hij de kar maar moest gaan trekken bij het nieuwe filiaal. Binnen een paar jaar had hij 'de drukste tent van allemaal', zoals ze dat bij de familie onderling zeggen. Niet dat hij dat te horen kreeg, want zo zijn ze niet bij de Valkjes. Nee, ze zeiden dat hij het 'best aardig had gedaan'. „Binnen onze familie is dat een compliment.” Het hotel groeide uit van 90 naar 210 kamers. Iedere zaterdag en zondag schuiven er ruim duizend gasten aan, waarmee Akersloot het grootste restaurant van het concern heeft. Inmiddels runt Ben van der Valk samen met zijn broers ook de Voor-

Ben van der Valk: „Dat is het leuke van eigen baas zijn: je kunt altijd werken.”

FOTO JJ FOTO/TOM RUITER

schoten Groep, een zelfstandige tak binnen de familie die onder meer hotels heeft in Emmen, Almere, Wieringerwerf en Nootdorp. *Het ondernemen binnen de veiligheid van de familiebanden biedt zekerheden. Met de inkoop en tegenslag kunnen ze altijd op elkaars steun rekenen. Maar er kleeft het onvermijdelijke nadeel aan dat hij als deel van 'de clan' er altijd op wordt aangekeken als er wat aan de hand is met andere familieleden. Een foute bouwconstructie van de parkeergarage bij de vestiging van een verre neef in Tiel? Hij krijgt er vragen over.* „Vaak is dat verschrikkelijk onterecht. Mensen kijken me aan op dingen waar ik helemaal niks mee te maken heb. Het heeft vooral te maken met die bekende naam. Iedereen kent ons. Dat is handig omdat we met die naam het vertrouwen van veel gasten hebben, maar het is ontzettend onhandig als er bij een van de vestigingen iets gebeurt dat minder prettig is. Dan is het meteen groot nieuws omdat het om de Valkjes gaat die iedereen kent. Terwijl het meestal niet meer dan een incident is bij een verre vestiging waar we zelf totaal niks van weten. Vroeger kon ik daar razend om worden. Nu denk ik: zulke dingen zijn onvermijdelijk bij een groot bedrijf met een bekende naam. Bij grote beursgenoteerde ondernemingen krijgen de kopstukken het ook op hun brood als er op de werkvloer een fout is gemaakt. Terwijl die mensen ook geen idee hebben hoe het is gegaan.”

Met de Fiod-affaire leek het succes zich te keren. Vanwege betalingsproblemen met zwart geld werden Ben, zijn vrouw en andere familieleden op een drukke zondagavond in hun zaak gearresteerd. Het concern werd veroordeeld tot het betalen van een boete van 140 miljoen gulden. Liever praat hij er helemaal niet meer over. Vooruit, heel kort dan. „Ik heb me rot geschaamd. Het voelde als een blamage om na jaren hard werken als crimineel te worden afgeschilderd. Ik ben er ook nog altijd van overtuigd dat wij destijds als voorbeeld zijn gebruikt om de hele branche af te schrikken. Overal in de horeca betaalden ze het personeel in die tijd zwart. Anders kreeg je gewoon geen medewerkers. Door ons als bekendste bedrijf eruit te pikken, gaf justitie een signaal af dat het anders moest. Maar ik besef dat we fout bezig waren. We hebben betaald en ons bedrijf is gereorganiseerd, gericht op de toekomst.” „Het leuke was dat ik na die tegenslag opbeurende reacties kreeg van oud-medewerkers die als student in het weekend bij ons hadden geholpen. Een paar hebben nu topbanen bij multinationals en komen nog altijd bij ons eten. Dan zeggen ze: 'Bij jou heb ik leren werken.' „Gelukkig zijn de gasten ook nooit weggebleven. Kennelijk heeft Nederland geen hekel aan ons gekregen.” *Alleen al in Akersloot heeft hij driehonderd medewerkers. Samen met zijn broers investeerde hij miljoenen in andere vestigingen. Terwijl de concurrentie in de hore-*

ca moordend is. Dat brengt drukte en onrust met zich mee. „Als ik een paar honderd stoelen voor het restaurant nodig heb en ik hoor dat mijn leverancier ze uit Roemenië haalt, ga ik toch even naar Roemenië om te kijken of ik ze rechtstreeks daar bij de fabriek kan kopen.” „Ben ik ergens onderweg, kijk ik altijd wat er te koop staat. Een stukje land, een restaurant, ik zal altijd even bijremmen om het te bekijken. En dan denk ik: kan ik er wat mee?” „Die onrust hoort hij een ondernemer. Het betekent wel druk, maar ik voel dat niet zo. Door de sociale controle binnen de familie ben ik gewend te presteren. Je houdt elkaar scherp. Lanterfantent hoort er niet bij, er is altijd wel werk te doen, leerde ik thuis. En als het zakelijk tegenzit, is dat juist een prikkel om het in het vervolg beter te doen.” „Een ander zegt misschien: hij heeft zijn jeugd gemist. Maar op de werkvloer heb ik aan alle kanten van het leven geproefd. Drukte is ook een manier van leven. Ik ben er helemaal mee vertrouwd geraakt dat de horeca een continuïteit is. Dat is juist het leuke van eigen baas zijn: je kunt altijd werken.” *Er kleeft een nadeel aan groot zijn: hij krijgt nauwelijks tegenspraak.* „Het lijkt soms alsof ze om me heen denken: meneer Van der Valk zegt het, dan zal het wel zo zijn. Terwijl ik echt niet altijd de goede beslissingen neem. Ik kan slecht tegen mijn

verlies, dus zou ik na een tegenvaller misschien juist méér naar mijn omgeving moeten luisteren. Maar hoe ouder ik word en hoe meer stappen ik heb gezet, hoe moeilijker ik het vind om kritiek te accepteren.” „Eigenlijk zijn mijn vader en mijn broers mijn beste raadgevers. Ik kom uit een fantastisch gezin. Ook al praten we nauwelijks over gevoel of emoties, we weten precies wat we aan elkaar hebben. Mijn vader heeft nooit tegen me gezegd dat ik het goed heb gedaan, maar ik weet dat hij trots op me is. Je hoort hem niet, maar in één oogopslag zie ik of hij iets goed of niet goed vindt.” „Mijn oudste kinderen werken nu in het weekend al mee in het restaurant. Van mij mogen ze straks compagnons in de zaak worden. Het plezier dat ik heb van de hechte familieband, gun ik mijn kinderen ook.” „Ik zat mijn zoon Rob laatst te pesten omdat hij bij een voetbalteam was weggestuurd. Ze vonden hem net niet goed genoeg. Ik zei dat hij harder had moeten trainen. En ik zei dat ik me heel mijn leven nog nooit ergens heb laten wegsturen. Toen zei hij: 'Maar je bent ook nog nooit ergens aangenomen.' Hij had gelijk.”

Ben van der Valk en de veiligheid van de familie

JAN VRIEND

Een bejaarde slaan..., dat doet toch niemand?

Weinig ouderen durven er over te praten, toch is mishandeling van 65-plussers wijdverbreid. Ieder jaar treft het zo'n 100.000 ouderen. De dader is vaak het eigen kind of kleinkind, dat nog een rekening te vereffenen heeft.

Geweld tegen ouderen komt steeds vaker voor. Vorig jaar werden 368 gevallen geregistreerd.

Foto GPD/Phil Nijhuis

het mensen vertelt, geloven ze dat niet. Een bejaarde slaan... Dat doet toch niemand?”, zegt Mirjam van Dongen, voorzitter van het Landelijk Platform Bestrijding Ouderenmishandeling. Vorig jaar registreerde het platform 368 gevallen. „Dat lijkt misschien weinig, maar dit zijn wel 368 zaken die we het jaar ervoor nog niet kenden.” Volgens Van Dongen zijn de binnengekomen meldingen slechts het topje van de ijsberg. Vorig jaar kon-

den ouderen nog maar terecht bij een handjevol meldpunten in Nederland. Om dit aantal fors uit te breiden, startte het platform de landelijke campagne Stop Ouderenmishandeling. Met succes. Op dit moment heeft 94 procent van alle gemeenten een meldpunt. Van Dongen verwacht de komende jaren een duidelijke stijging in de aantallen te zien. Alle gevallen in beeld krijgen blijkt onmogelijk. Bij het enige grootschalige onderzoek

dat er in Nederland is gedaan schatte de Vrije Universiteit in 1996 in Amsterdam dat jaarlijks ruim honderdduizend ouderen worden mishandeld door iemand van wie zij afhankelijk zijn. Vooral de excessen komen bij instanties terecht. In die gevallen trekken omstanders aan de bel. Zolang de mishandeling beperkt blijft, weet meestal niemand er vanaf. Het gebeurt buiten het zicht van anderen, achter gesloten deuren. In de

meeste gevallen gaat het om kwetsbare ouderen die door hun daders worden geïsoleerd van de buitenwereld. Zij komen niet meer buiten de deur. Buren, vrienden en hulpverleners komen er niet meer in. Daarnaast spelen schaamte en loyaliteit onder ouderen een grote rol. Niet alleen zijn ze in vrijwel alle gevallen afhankelijk van de zorg van de daders; het zijn meestal ook nog eens mensen die zij liefhebben. In de helft van de gevallen is de dader hun eigen kind of kleinkind. Bij een kwart is het de partner en bij nog een kwart een hulpverlener. Bij de registratie van ouderenmishandeling wordt onderscheid gemaakt tussen bewuste mishandeling en ontspoorde zorg. In 24 procent van de vorig jaar gedane meldingen was er sprake van dit laatste; een mantelzorger die de druk niet meer aan kan en per ongeluk een keer slaat. Anders is het bij de mishandelingen die doelbewust plaatsvinden. In liefst 76 procent van de meldingen was daar sprake van. De daders handelen vaak vanuit hun eigen problematiek. Ze zijn verslaafd aan drugs of alcohol, hebben een psychiatrische stoornis of handelen uit rancune, omdat ze zelf als kind mishandeld zijn. Van Dongen: „It's payback time, zeggen ze dan. Jij hebt mij een kloteleven gegeven, nu voel jij eens hoe dat is.” Mishandelde kinderen die als volwassene dader worden. Het is een bekend fenomeen in de psychiatrie. Deze spiraal van geweld kan van generatie op generatie over gaan.

Meestal beginnen ze met het slaan van hun eigen kinderen of hun partners, maar het kan ook overslaan op de daders van weleer, de ouders die hen mishandelden en nu zelf in een zwakke positie zitten.” Dit is volgens forensisch psychiater Corine de Rutter van de Universiteit Maastricht overigens niet altijd bewuste mishandeling. „De manier waarop je zelf bent opgevoed is medebepalend voor hoe je zelf later met anderen omgaat. Voor sommige daders is dit de normale manier van communiceren geworden.” Ook kan het uiting van onmacht zijn. „Kwetsbare ouderen zijn een makkelijk doelwit. Het is niet als bij kindermishandeling. Ouders reageren zich af op die kinderen wanneer ze boos of gefrustreerd zijn. Bij ouderenmishandeling reageert het kind zich af op de ouder.” Niet zelden weigeren ouderen juist vanwege een beladen verleden alle hulp. Zo onderging een bejaarde vrouw bewust de mishandeling door haar dochter omdat ze vond dat ze dat verdiend had. Haar man had hun dochter jarenlang seksueel misbruikt. De vrouw wist ervan, maar had nooit ingegrepen. Nu deed ze in haar ogen boete. Wanneer zoiets gebeurt, staan hulpverleners vaak machteloos. „Bij een kind kun je ingrijpen. Die kun je op grond van de wet beschermen, maar een volwassene niet. Je ziet het gebeuren en je kunt niets doen”, zegt Van Dongen.

JACQUELINE STEENWIJK